

УДК 338.48

[https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.1\(46\).332730](https://doi.org/10.18524/2303-9914.2025.1(46).332730)

В. В. Яворська¹, доктор. геогр. наук, проф.

О. О. Ляшкова², аспірантка

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

кафедра економічної та соціальної географії і туризму

пров. Шампанський, 2, м. Одеса, 65015, Україна

¹yavorskaya@onu.edu.ua, <https://orcid.org/0000-0002-7449-7908>

²lyashkova.9641@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-8521-6688>

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МЕДИЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Медичний туризм сьогодні є одним із динамічних та найбільш перспективних сегментів світової туристичної індустрії. У статті проведено комплексний аналіз розвитку медичного туризму в Україні, оцінено його просторову організацію, визначено основні проблеми та перспективи галузі. Україна має значний потенціал у сфері медичного туризму завдяки висококваліфікованим медичним кадрам, конкурентним цінам, унікальним природно-лікувальним ресурсам і вигідному географічному положенню. Проте існують інституційні, маркетингові та просторові обмеження, які стримують вихід України на міжнародний ринок. У роботі також розглянуто теоретичні підходи до медичного туризму, проаналізовано сучасні тенденції світового ринку та виклики, що стоять перед Україною. Акцент зроблено на необхідності розробки державної стратегії розвитку, підвищенні якості послуг і інтеграції медичних та туристичних сервісів задля ефективного розвитку галузі в контексті євроінтеграції та посткризової відбудови.

Ключові слова: медичний туризм, медичні послуги, просторова організація, конкурентоспроможність, Україна, санаторно-курортне лікування, географія туризму, міжнародний ринок, природно-лікувальні ресурси, державна стратегія.

ВСТУП

Медичний туризм є одним із найбільш динамічних сегментів світової туристичної індустрії. За оцінками Міжнародної організації охорони здоров'я (ВООЗ), щорічно понад 14 мільйонів людей подорожують за межі своєї країни з метою отримання медичних послуг. Світовий ринок медичного туризму оцінюється у понад 120 млрд доларів США на рік. Україна має значний потенціал у цьому напрямі завдяки поєднанню якісних медичних послуг і конкурентоспроможних цін. Проте просторові, інституційні та маркетингові обмеження стримують її вихід на міжнародний ринок.

У сучасних умовах глобалізації світового ринку медичних послуг медичний туризм набуває дедалі більшої актуальності як одна з найбільш перспективних форм міжнародного та внутрішнього туризму. Зростаюча мобільність населен-

ня, розширення доступу до інформації щодо якості та вартості медичних послуг у різних країнах, розвиток транспортної інфраструктури сприяють збільшенню потоків медичних туристів. Водночас зростаюча потреба в отриманні високоякісної медичної допомоги за прийнятними цінами створює нові можливості для формування конкурентного ринку медичного туризму.

Україна має значний потенціал для розвитку медичного туризму завдяки наявності висококваліфікованих медичних кадрів, конкурентоспроможної вартості медичних послуг, наявності унікальних природно-лікувальних ресурсів та сприятливого географічного положення. Водночас розвиток цієї сфери стикається з рядом викликів, серед яких: відсутність цілісної державної стратегії підтримки медичного туризму, недостатня міжнародна сертифікація медичних закладів, слабка інтеграція медичного та туристичного сервісів, обмежена маркетингова присутність України на світовому ринку медичних послуг.

Особливу актуальність розвиток медичного туризму в Україні набуває у контексті необхідності диверсифікації національної економіки, підвищення ефективності використання медичної інфраструктури, залучення валютних надходжень та стимулювання місцевого розвитку. В умовах посткризової відбудови України та адаптації до європейських стандартів важливим є також врахування кращих міжнародних практик організації медичного туризму.

Мета дослідження полягає у комплексному аналізі особливостей розвитку медичного туризму в Україні, оцінці його просторової організації, визначенні основних проблем і перспектив цієї сфери, а також розробці практичних рекомендацій щодо підвищення її ефективності.

Об'єкт дослідження: процеси розвитку медичного туризму як складової туристично-рекреаційної сфери України.

Предмет дослідження: територіальні особливості, чинники формування, сучасні тенденції та перспективи розвитку медичного туризму в Україні у контексті міжнародного досвіду та національних соціально-економічних умов.

Проблематика розвитку медичного туризму активно розглядається у працях низки вітчизняних та зарубіжних дослідників. Зокрема, теоретичні засади та практичні аспекти організації медичного туризму в Україні висвітлювали у своїх роботах М. Мальська та О. Бордун (Мальська, Бордун, 2018), А. Молодецький, В. Остра (Молодецький, Остра, 2020). Питання правового регулювання цієї сфери детально аналізував Є. Гнедик (Гнедик, 2017, 2018). Глобальні тенденції та динаміку розвитку ринку медичних послуг досліджувала Е. Гапонова (Гапонова, 2016). Особливості функціонування санаторно-курортної інфраструктури України були у фокусі уваги С. Галасюк (Галасюк, 2023, 2013), Шека О. (Шека, 2019). Проблеми й перспективи розвитку лікувального та оздоровчого туризму в Україні розглядали А. Парфіненко (Парфіненко, Волкова & Щербина, 2018) та С. Галасюк, К. Галасюк (Галасюк, Галасюк, 2013) та зосереджувались на питаннях організації профілактичної та оздоровчої рекреації. Важливий внесок у концептуалізацію клінічного туризму зробили С. Галасюк,

М. Горівіц та Дж. Розенсвейг (Галасюк, Горівіц & Розенсвейг, 2013), а М. Букман (Bookman, Bookman, 2007) акцентував увагу на географічних аспектах подорожей, пов'язаних з отриманням медичних послуг.

Узагальнення наукових підходів засвідчує, що на сьогодні відсутнє уніфіковане трактування поняття медичного туризму, його чітка типологізація та системний підхід до класифікації видів цієї форми туристичної діяльності. Це зумовлює необхідність подальших досліджень у цьому напрямі з урахуванням як міжнародного досвіду, так і особливостей національного ринку медичних послуг.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У даному дослідженні для аналізу стану та розвитку медичного туризму в Україні використано комплексний підхід із залученням кількох типів даних та методів обробки інформації. Основними джерелами інформації слугували офіційні статистичні дані Державної служби статистики України (Держстат) щодо кількості медичних закладів, спеціалізованих клінік та потоків пацієнтів, а також інформація Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ) про профілі медичних установ і державну політику в сфері охорони здоров'я. Додатково були використані дані туристичних організацій (ТО), зокрема статистика міжнародних туристичних потоків, що включають медичні послуги.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХНІЙ АНАЛІЗ

На сучасному етапі розвитку глобального ринку туристичних послуг медичний туризм формується як один із найбільш динамічних і перспективних сегментів світової туристичної індустрії. Загалом медичний туризм визначається як подорожі за межі постійного місця проживання з метою отримання медичних послуг у поєднанні з рекреаційними або туристичними активностями. Такий підхід надає медичному туризму комплексного характеру, адже він поєднує функції охорони здоров'я, рекреації, соціального відновлення та міжкультурного обміну. В нашому дослідженні ми розуміємо медичний туризм – як вид спеціалізованого туризму, при якому особи тимчасово переміщуються з постійного місця проживання до іншого регіону або країни з метою отримання медичних послуг та пов'язаного з ними відновлювального відпочинку. До сфери медичного туризму входять як високотехнологічні лікувальні процедури (оперативні втручання, стоматологія, репродуктивна медицина), так і санаторно-курортне лікування, яке передбачає використання природних лікувальних ресурсів (мінеральні води, грязі, кліматотерапія).

У географічному аспекті медичний туризм розглядається як специфічна форма просторової мобільності населення, що проявляється у переміщенні осіб між країнами та регіонами з метою отримання медичних послуг у поєднанні з туристичними практиками. Структура медичного туризму охоплює кілька

ключових видів, кожен із яких відповідає певним сегментам медичних послуг і типології споживчих потреб (рис. 1). Зокрема, діагностичний туризм передбачає подорожі з метою проходження комплексної діагностики, профілактичних обстежень та участі у скринінгових програмах. Терапевтичний туризм охоплює поїздки для отримання терапевтичного лікування, включно з реабілітаційними програмами та санаторно-курортним оздоровленням.

Рис. 1. Структура медичного туризму та чинники його конкурентоспроможності (розроблено Ляшковою О.О.)

Хірургічний туризм пов'язаний із плановими або високотехнологічними оперативними втручаннями, що вимагають якісної медичної інфраструктури. Стоматологічний туризм охоплює весь спектр стоматологічних послуг, від профілактики до складних процедур, зокрема імплантації. Окремим напрямом є репродуктивний туризм, орієнтований на отримання послуг у сфері допоміжних репродуктивних технологій та планування сім'ї.

Конкурентоспроможність країни або регіону як дестинації медичного туризму визначається низкою ключових чинників, які безпосередньо впливають на привабливість пропозицій для потенційних медичних туристів. Передусім важливу роль відіграє якість медичних послуг, а саме рівень кваліфікації медичного персоналу, сучасність обладнання та передові методики лікування.

Значущим чинником є наявність міжнародної сертифікації (зокрема акредитацій Joint Commission International), яка підтверджує відповідність медичних установ світовим стандартам якості та безпеки. Не менш важливим є співвідношення ціни та якості медичних процедур, оскільки значна різниця у вартості одних і тих самих послуг у різних країнах є одним із основних стимулів для медичних подорожей. Час очікування на проведення процедур також має істотне значення, особливо для громадян країн із перевантаженими системами охорони здоров'я. Нарешті, туристична привабливість країни, можливість поєднати лікування з відпочинком, культурними й природними атракціями є важливим додатковим чинником мотивації для медичних туристів.

З позицій суспільної географії дана схема (рис. 1) відображає просторово-функціональну організацію медичного туризму, яка дозволяє оцінити як внутрішню структуру даного явища, так і зовнішні чинники, що впливають на його територіальну диференціацію та конкурентоспроможність регіонів. Такий просторово-функціональний підхід має важливе значення для аналізу й прогнозування розвитку ринку медичного туризму на національному та регіональному рівнях. Він дає змогу здійснювати комплексну оцінку конкурентних позицій країни у глобальному просторі медичних послуг, розробляти стратегії просторового розвитку та оптимізації мережі медичних туристичних кластерів, а також формувати диференційовану пропозицію відповідно до географії попиту.

Урахування географічного контексту дозволяє розглядати медичний туризм у структурі глобальних і регіональних процесів просторової мобільності населення, міжрегіональної економічної інтеграції, розвитку туристичних та рекреаційних територіальних систем. Включення медичного туризму до стратегій розвитку інклюзивного, екологічно орієнтованого та сталого туризму відкриває нові перспективи для регіонального економічного зростання, посилення конкурентоспроможності територій і підвищення якості життя населення.

Україна має значним рекреаційно-природним потенціалом, що створює сприятливі передумови для розвитку різних напрямів медичного туризму. На сьогодні в Україні має більш як 600 джерел мінеральних вод, понад 40 родовищ лікувальних грязей, значні кліматичні ресурси морського узбережжя Чорного й

Азовського морів і Карпатського регіону. Це географічне різноманіття дозволяє формувати просторову диференціацію пропозиції медичних туристичних послуг за спеціалізацією. Зокрема, перспективними є напрями бальнеологічного туризму у Закарпатській, Львівській та Хмельницькій областях; грязелікувального туризму в Одеській, Херсонській областях та Приазов'ї, кліматотерапевтичного туризму у Карпатах та Причорномор'ї.

Вагомим ресурсом розвитку медичного туризму є також медичний потенціал країни. Україна успадкувала від радянського періоду розвинену мережу санаторно-курортних закладів, яка наразі потребує модернізації та адаптації до сучасних міжнародних стандартів. Поряд із цим функціонує значна кількість приватних медичних клінік міжнародного рівня, які пропонують конкурентоспроможні за ціною послуги. Особливо затребуваними серед іноземних пацієнтів є напрямки кардіохірургії, ортопедії, стоматології, пластичної хірургії та репродуктивної медицини. При цьому фінансова доступність лікування для іноземців виступає одним із ключових чинників конкурентоспроможності українського медичного туризму.

Геополітичне положення України також створює додаткові можливості для розвитку цього сегмента. Завдяки вигідному транзитному розташуванню між Європою та Азією, а також близькості до ринків країн Східної Європи та Близького Сходу, Україна має потенційно широку клієнтську базу для залучення медичних туристів.

Сучасний стан розвитку медичного туризму в Україні характеризується нерівномірною просторовою динамікою. Основними центрами концентрації послуг залишаються великі міста – Київ, Львів, Одеса, Харків, Дніпро. Саме ці міста формують ядро високоспеціалізованого лікування. До України приїжджають пацієнти з країн ЄС (зокрема Польщі, Німеччини), Ізраїлю, США, Канади, а також із країн СНД та Середньої Азії. Для сучасного етапу характерні такі тенденції: зростання інтересу до приватної медицини та спеціалізованих центрів, активізація санаторно-курортного сегменту після пандемії COVID-19 та підвищення попиту на реабілітаційні програми, формування партнерських мереж між туроператорами і медичними закладами, а також зростання ролі інформаційно-комунікаційних технологій у просуванні послуг.

Просторові особливості розвитку медичного туризму в Україні демонструють чітку диференціацію. Виокремлюються три основні напрями. По-перше, великі міста (Київ, Харків, Львів, Дніпро, Одеса) – центри високоспеціалізованого лікування, що концентрують основні медичні ресурси. По-друге, санаторно-курортні регіони – Закарпаття, Львівська область (Трускавець, Моршин), Хмельницька область (Сатанів), Одеська область (Куяльницький лиман), Херсонська область (Генічеськ), які забезпечують бальнеологічне, грязелікувальне та кліматотерапевтичне оздоровлення. По-третє, транскордонні регіони (Закарпаття, Волинь, Буковина), орієнтовані переважно на клієнтів із сусідніх країн.

Дані табл. 1 відображають регіональні особливості медичного туризму в Україні за основними профілями, які відображають як структуру, так і специфіку розвитку медичних послуг у різних областях країни.

Таблиця 1

Основні профілі медичного туризму за регіонами України

Область	Основні профілі медичного туризму	Естетична хірургія	Репродуктивна медицина	Стоматологія	Кардіохірургія
Вінницька	Санаторно-курортне лікування, фізіотерапія	Так	Ні	Так	Так
Волинська	Санаторно-курортне лікування, лікування опорно-рухового апарату	Так	Так	Так	Так
Дніпропетровська	Кардіохірургія, онкологія, стоматологія	Так	Так	Так	Так
Донецька		-	-	-	-
Житомирська	Санаторно-курортне лікування, лікування шлунково-кишкового тракту	Ні	Ні	Так	Ні
Закарпатська	Санаторно-курортне лікування, лікування опорно-рухового апарату	Так	Так	Так	Ні
Запорізька	Кардіохірургія, стоматологія, травматологія	Так	Ні	Так	Так
Івано-Франківська	Санаторно-курортне лікування, фізіотерапія	Так	Так	Так	Ні
Київська	Репродуктивна медицина, естетична хірургія, кардіохірургія	Так	Так	Так	Так
Кіровоградська	Санаторно-курортне лікування, стоматологія	Ні	Ні	Так	Ні
Луганська					
Львівська	Санаторно-курортне лікування, репродуктивна медицина	Так	Так	Так	Ні
Миколаївська	Кардіохірургія, стоматологія	Ні	Ні	Так	Так
Одеська	Репродуктивна медицина, естетична хірургія, стоматологія	Так	Так	Так	Так
Полтавська	Кардіохірургія, санаторно-курортне лікування	Ні	Ні	Так	Так
Рівненська	Санаторно-курортне лікування, лікування опорно-рухового апарату	Ні	Ні	Так	Ні
Сумська	Кардіохірургія, стоматологія	Ні	Ні	Так	Так
Тернопільська	Санаторно-курортне лікування, репродуктивна медицина	Так	Так	Так	Ні

Область	Основні профілі медичного туризму	Естетична хірургія	Репродуктивна медицина	Стоматологія	Кардіохірургія
Харківська	Кардіохірургія, онкологія, стоматологія	Так	Ні	Так	Так
Херсонська	Санаторно-курортне лікування, стоматологія	Ні	Ні	Так	Ні
Хмельницька	Санаторно-курортне лікування, репродуктивна медицина	Ні	Так	Так	Ні
Черкаська	Кардіохірургія, санаторно-курортне лікування	Ні	Ні	Так	Так
Чернівецька	Санаторно-курортне лікування, репродуктивна медицина	Так	Так	Так	Ні
Чернігівська	Кардіохірургія, стоматологія	Ні	Ні	Так	Так
м. Київ	Естетична хірургія, репродуктивна медицина, кардіохірургія, онкологія	Так	Так	Так	Так

Слід зазначити, що, у більшості регіонів домінуючими напрямками медичного туризму залишаються санаторно-курортне лікування та фізіотерапія, а також лікування опорно-рухового апарату. Така тенденція свідчить про традиційну орієнтацію українського медичного туризму на реабілітаційні, профілактичні та оздоровчі послуги. Зокрема, у Вінницькій, Волинській, Закарпатській, Івано-Франківській, Львівській, Тернопільській, Чернівецькій областях сформовані стійкі профілі у цій сфері. Водночас у цих регіонах спостерігається помітний розвиток і суміжних напрямків, зокрема репродуктивної медицини та стоматології, що вказує на поступове розширення спектра послуг і прагнення задовольнити різноманітні потреби медичних туристів.

Естетична хірургія переважно представлена як додатковий профіль і частіше зустрічається у столичному регіоні – місті Києві та Київській області. Тут вона поєднується з репродуктивною медициною та кардіохірургією, що свідчить про більш розвинену інфраструктуру та високий рівень спеціалізації медичних закладів. Така комплексність послуг підтримує імідж Києва як провідного центру медичного туризму, здатного запропонувати широкий спектр діагностичних і лікувальних процедур на сучасному рівні.

Репродуктивна медицина демонструє активний розвиток у центральних, західних та південних регіонах країни. Зокрема, її наявність відзначається у Київській, Львівській, Одеській, Чернівецькій, Івано-Франківській областях. Це свідчить про сформований попит на послуги репродуктивного здоров'я та розвиток відповідної спеціалізації клінік у цих регіонах. Водночас у низці областей цей профіль відсутній або представлений фрагментарно, що може бути пов'язано як із відсутністю спеціалізованих медичних закладів, так і з недостатнім рівнем попиту серед місцевого населення або туристів.

Стоматологія є одним із найбільш поширених профілів у структурі медичного туризму в Україні. Вона представлена у більшості областей, за винятком кількох, що підкреслює її важливість і актуальність як окремого напрямку медичних послуг для туристів. Часто стоматологія комбінується з іншими профілями, такими як санаторно-курортне лікування або кардіохірургія, що створює умови для комплексного підходу до оздоровлення.

Кардіохірургія, як високоспеціалізований напрямок, здебільшого локалізована у промислово розвинених регіонах – Дніпропетровській, Запорізькій, Харківській, Одеській, Вінницькій, Волинській, Київській областях та в місті Києві. Відсутність цього профілю у низці західних та північних областей свідчить про нерівномірний розвиток високотехнологічної медицини в Україні, що може бути пов'язано з концентрацією ресурсів і кадрів у великих медичних центрах.

Отже, аналіз даних табл. 1 свідчить, що медичний туризм в Україні має чітко виражені регіональні особливості, які обумовлені історично сформованою медичною інфраструктурою, рівнем розвитку спеціалізованих закладів, а також специфікою попиту на окремі види медичних послуг. Санаторно-курортне лікування та стоматологія залишаються найбільш універсальними профілями, доступними у більшості регіонів, тоді як кардіохірургія та репродуктивна медицина концентруються у більш технічно оснащених і великих медичних центрах. Київ та Київська область виступають провідними осередками комплексного медичного туризму, поєднуючи різноманітні профілі з високим рівнем сервісу. Результати цього дослідження можуть стати фундаментом для подальшого формування регіональних стратегій розвитку медичного туризму, орієнтованих на посилення спеціалізації, оптимізацію інфраструктури та розширення спектра послуг у регіонах з перспективним потенціалом.

Важливо підкреслити, що розвиток медичного туризму в Україні тісно пов'язаний із якістю транспортної доступності, станом інфраструктури, рівнем медичного сервісу та іміджем територій. Підвищення конкурентоспроможності регіонів у сфері медичного туризму потребує комплексного підходу до вирішення зазначених аспектів.

Перспективи розвитку медичного туризму в Україні передбачають реалізацію низки стратегічних заходів. Перш за все, необхідно забезпечити стратегічне планування на державному рівні, а саме розробити концепцію розвитку медичного туризму та інтегрувати її в загальну стратегію сталого регіонального розвитку. Важливим завданням також є міжнародна сертифікація медичних установ відповідно до стандартів JCI, ISO, що підвищить довіру іноземних пацієнтів. Крім того, потребує активного розвитку система брендингу й маркетингу для формування позитивного іміджу України як країни для лікування. Значущим напрямом є модернізація санаторно-курортної мережі та створення спеціалізованих медичних кластерів. Потребує уваги посилення партнерства між медичними закладами, туристичними агентствами та органами місцевого самоврядування для формування цілісної пропозиції на ринку медичного туризму.

ВИСНОВКИ

Медичний туризм в Україні має значний потенціал як інструмент диверсифікації національного туристичного ринку та джерело економічного зростання для окремих регіонів. Природно-ресурсна база, конкурентоспроможна вартість послуг і стратегічне розташування створюють сприятливі умови для розвитку медичного туризму. Однак для його сталого розвитку необхідна цілеспрямована державна політика, інституційна підтримка та інтеграція медичного туризму в регіональні стратегії соціально-економічного розвитку.

Водночас розвиток медичного туризму в Україні стикається з низкою бар'єрів. Серед них – відсутність державної стратегії розвитку медичного туризму, недостатній рівень міжнародної сертифікації медичних послуг, фрагментованість ринку, а також нестача цільового маркетингу.

Таким чином, Україна має вагомі природно-рекреаційні, медичні та географічні передумови для активного розвитку медичного туризму. У разі реалізації комплексної державної політики та ефективного залучення регіональних потенціалів цей напрям може стати важливим чинником регіонального економічного зростання та міжнародної інтеграції туристичної сфери країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

- Галасюк С.С. Концептуальні підходи до визначення терміну «лікувально-оздоровчий туризм». *Економіка та суспільство*. Вип.47. 2023. Режим доступу: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2094/2023>
- Галасюк С.С., Галасюк К.А. Проблеми розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки. Серія: Економічні науки*. 2013. № 5. С. 16–21.
- Гапонова Е.О. Ринок медичних послуг в Україні: проблеми та протиріччя. *East European Scientific Journal*. Warsaw, Poland, 2016. Vol. 3, No 2 (6). P. 24–26.
- Гнедик Є.С. Засоби регулюючого впливу держави у сфері медичного туризму. *Підприємництво, господарство та право*. 2019. № 3. С. 80–86.
- Гнедик Є.С. Медичний туризм як вид господарської діяльності: проблеми нормативно-правового визначення. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2017. № 6. Том 2. С. 18–22.
- Мальська М.П., Бордун О.Ю. Медичний туризм. Теорія і практика: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2018, 96 с.
- Шека О. Глобальні тренди та інноваційні підходи до організації лікувально-оздоровчого туризму на курортах. *Актуальні проблеми державного управління*. 2019. № 3 (79). С. 85–91.
- Парфіненко А.Ю., Волкова І.І., Щербина В.І. Проблеми та перспективи розвитку лікувально-оздоровчого туризму в Україні (у порівнянні з країнами Центральної Європи). *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Казаріна. Серія: Міжнародні відносини, Економіка, Країнознавство*. 2018. № 7. С. 130–135.
- Молодецький А. Е., Остра В. А. Лікувально-оздоровчий туризм в українських Карпатах і Причорномор'ї: сучасний стан і тенденції. *Вісник Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. Серія: Географічні і геологічні науки*. 2020. Т. 25. № 1 (36). С. 126–140.
- Bookman, M.Z. and Bookman K. R. Medical Tourism in Developing Countries. New York, Palgrave Macmillan, 2007.

REFERENCES

- Halasiuk, S. S. (2023). Kontseptualni pidkhody do vyznachennia terminu «likuvalno-ozdorovchyi turyzm». (Conceptual approaches to the definition of the term «health and wellness tourism»). *Ekonomika ta suspilstvo*. Vyp. 47. Retrieved from: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2094/2023> [in Ukrainian]
- Halasiuk, S. S., & Halasiuk, K.A. (2013). Problemy rozvytku likuvalno-ozdorovchoho turyzmu v Ukraini. (Problems of development of health and wellness tourism in Ukraine). *Naukovyi visnyk Skhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky. Serii: Ekonomichni nauky*. No. 5, pp. 16–21 [in Ukrainian]
- Haponova, E. O. (2016). Rynok medychnykh posluh v Ukraini: problemy ta protyrichchia. (The medical services market in Ukraine: Problems and contradictions). Warsaw, Poland: *East European Scientific Journal*. Vol. 3, No. 2 (6), pp. 24–26 [in Ukrainian]
- Hnedyk, Ye. S. (2019). Zasoby rehuliuuchoho vplyvu derzhavy u sferi medychnoho turyzmu. (Means of regulatory influence of the state in the field of medical tourism). *Pidpriemnytstvo, hospodarstvo ta pravo*. No. 3, pp. 80–86 [in Ukrainian]
- Hnedyk, Ye. S. (2017). Medychnyi turizm yak vyd hospodarskoi diialnosti: problemy normatyvno-pravovoho vyznachennia. (Medical tourism as a type of economic activity: Problems of legal definition). *Aktualni problemy vitchyzniano yurysprudentsii*. No. 6, Vol. 2, pp. 18–22 [in Ukrainian]
- Malska, M. P., & Bordun, O. Yu. (2018). Medychnyi turizm. Teoriia i praktyka: navchalnyi posibnyk. (Medical tourism. Theory and practice: textbook). Kyiv: Tsentr uchbovoi literatury. 96 p. [in Ukrainian]
- Sheka, O. (2019). Hlobalni trendy ta innovatsiini pidkhody do orhanizatsii likuvalno-ozdorovchoho turyzmu na kurortakh. (Global trends and innovative approaches to organizing health and wellness tourism at resorts). *Aktualni problemy derzhavnoho upravlinnia*. No. 3 (79), pp. 85–91 [in Ukrainian]
- Parfinenko, A. Yu., Volkova, I. I., & Shcherbyna, V. I. (2018). Problemy ta perspektyvy rozvytku likuvalno-ozdorovchoho turyzmu v Ukraini (u porivnianni z krainamy Tsentralnoi Yevropy). (Problems and prospects of development of health and wellness tourism in Ukraine (compared to Central European countries)). *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Serii: Mizhnarodni vidnosyny, Ekonomika, Krainoznavstvo*. No. 7, pp. 130–135 [in Ukrainian]
- Molodetskyi, A. E., & Ostra, V. A. (2020). Likuvalno-ozdorovchyi turizm v ukrainskykh Karpatakh i Prychornomorii: suchasnyi stan i tendentsii. (Health and wellness tourism in the Ukrainian Carpathians and Black Sea region: Current state and trends). *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu imeni I.I. Mechnykova. Serii: Heohrafichni i heolohichni nauky*. Vol. 25, No. 1 (36), pp. 126–140 [in Ukrainian]
- Bookman, M. Z., & Bookman, K. R. (2007). *Medical Tourism in Developing Countries*. New York: Palgrave Macmillan [in English]

Надійшла 27.05.2025

V.V. Yavorska, O.O. Liashkova,

Odesa I.I. Mechnikov National University

Department of Economic and Social Geography and Tourism

2 Shampanskyi Ln, Odesa, 65015, Ukraine

lyashkova.9641@gmail.com

PECULIARITIES OF THE DEVELOPMENT OF MEDICAL TOURISM IN UKRAINE

Abstract

Problem Statement and Purpose. Medical tourism is currently one of the most dynamic and promising segments of the global tourism industry. The article presents a comprehensive analysis of the development of medical tourism in Ukraine, evaluates its spatial organization, and identifies the main challenges and prospects of the sector. Ukraine has significant potential in the field of medical tourism due to its highly qualified medical personnel, competitive pricing, unique natural healing resources, and advantageous geographical location. However, institutional,

marketing, and spatial constraints hinder Ukraine's entry into the international market. **The purpose** of this study is to conduct a comprehensive analysis of the peculiarities of medical tourism development in Ukraine, assess its spatial organization, identify key problems and prospects in this field, and develop practical recommendations to enhance its efficiency.

Data & Methods. The primary sources of information included official statistical data from the State Statistics Service of Ukraine on the number of medical institutions, specialized clinics, and patient flows, as well as information from the Ministry of Health of Ukraine regarding the profiles of healthcare facilities and national health policy. Additionally, data from tourism organizations were used, including statistics on international tourist flows involving medical services.

Results. Medical tourism in Ukraine demonstrates clearly defined regional characteristics shaped by historically developed medical infrastructure, the level of advancement of specialized institutions, and the specific demand for certain types of medical services. Sanatorium-resort treatment and dentistry remain the most widely available and universal services across most regions, while cardiac surgery and reproductive medicine are concentrated in larger and better-equipped medical centers. Ukraine's natural resource base, competitive service pricing and strategic geographic location creates favorable conditions for the development of medical tourism. However, sustainable growth in this sector requires targeted state policy, institutional support, and integration of medical tourism into regional socio-economic development strategies. Barriers to the development of medical tourism include the absence of a national medical tourism strategy, insufficient international certification of medical services, market fragmentation, and a lack of targeted marketing.

Key words: medical tourism, medical services, spatial organization, competitiveness, Ukraine, health resort treatment, tourism geography, international market, natural healing resources, national strategy